

Research Paper

[10.22034/IJFP.2023.1989983.1205](https://doi.org/10.22034/IJFP.2023.1989983.1205)

Investigating the Factors Related to Marital Satisfaction in Iran: A Meta-analysis

S. M. Ebadirad¹, K. Zaharakar², F. Mohsenzadeh³

1. Ph.D. candidate in Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Kharazmi University, Tehran, Iran
2. Professor, Department of Counseling, Faculty of Educational and Psychology, Kharazmi University, Tehran, Iran
3. Associate Professor, Department of Counseling, Faculty of Educational and Psychology, Kharazmi University, Tehran, Iran

Article Info.	Abstract
<p>Received: 19.02.2023</p> <p>Accepted: 11.05.2023</p>	<p>Abstract</p> <p>The crucial role of marital satisfaction in the health of the individual, family, and society has attracted many researchers in the last few decades. Thus, multiple studies have been done on this issue. The current study investigated the factors related to marital satisfaction in Iran. This research was developmental in terms of its purpose. In terms of the nature of the data, it was a meta-analysis. Moreover, to analyze the data, we applied Sandelowski and Barroso's models to combine the qualitative data. In this regard, according to the inclusion and exclusion criteria, a sample group consisting of twenty-one articles was selected for analysis. The results of this study led to the identification of four categories, including individual, marital, family, and environmental factors which affected the couples' marital satisfaction. In addition, the category of marital factors which referred to the concepts related to marital relationship was named as the main category affecting marital satisfaction. The results of this meta-analysis showed that to achieve optimal marital satisfaction, one should pay attention to the individual, family, and environmental factors along with strengthening the marital relationships between a couple. Nevertheless, the factors related to marital relationships had the most influential role in marital satisfaction.</p>
<p>Keywords:</p> <p><i>qualitative research,</i></p> <p><i>meta-synthesis,</i></p> <p><i>marital satisfaction</i></p>	
<p>*Corresponding author Email: mebadirad@gmail.com</p>	
<p>How to Cite: ebadirad, s. M., Zaharakar, K., Mohsenzadeh, F. (2023). Investigating factors related to marital satisfaction in Iranian society: a qualitative study based on the meta-synthesis method. <i>Journal of Family Psychology</i>. 10(1), 1-17.</p>	

بررسی عوامل مرتبط با رضایت زناشویی در جامعه ایرانی: یک مطالعه کیفی مبتنی بر روش فراترکیب

سید محمد عبادی راد^{۱*}، کیانوش زهراکار^۲، فرشاد محسن زاده^۳

۱. دانشجوی دکتری مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی تهران، ایران
۲. استاد گروه آموزشی مشاوره و راهنمایی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی تهران، ایران
۳. دانشیار گروه آموزشی مشاوره و راهنمایی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی تهران، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۳۰</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۲/۲۱</p> <p>کلیدواژه‌ها: پژوهش کیفی، فراترکیب، رضایت زناشویی</p>	<p>چکیده</p> <p>نقش پررنگ رضایت زناشویی در سلامت فرد، خانواده و جامعه باعث شده است که توجه بسیاری از پژوهشگران در چند دهه اخیر به این حوزه جلب شود، به شکلی که پژوهش‌های بی‌شماری را در این زمینه موجب شده است. پژوهش حاضر باهدف بررسی عوامل مرتبط با رضایت زناشویی در جامعه ایرانی انجام شد. این پژوهش بر اساس هدف، توسعه‌ای و بر اساس ماهیت داده‌ها کیفی از نوع فراترکیب است. در این پژوهش تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از الگوی ساندروسکی و باروسو برای ترکیب یافته‌های کیفی انجام شد. در همین راستا با توجه به ملاک‌های ورود و خروج، نمونه متشکل از ۲۱ مقاله جهت انجام تجزیه و تحلیل انتخاب شد. نتایج این مطالعه منجر به شناسایی ۴ مقوله عوامل فردی، عوامل خانوادگی و عوامل محیطی به‌عنوان عوامل تأثیرگذار بر رضایت زناشویی زوجین گردید. همچنین مقوله عوامل زناشویی که به مفاهیم مربوط به رابطه زناشویی اشاره دارد به‌عنوان مقوله اصلی تأثیرگذار بر رضایت زناشویی زوجین نام‌گذاری گردید. نتایج این فراترکیب نشان می‌دهد که برای دستیابی به رضایت زناشویی مطلوب باید هم‌زمان به عوامل فردی، خانوادگی و محیطی نیز در کنار تقویت رابطه زناشویی توجه گردد هرچند که بیشترین تأثیر بر رضایت زناشویی را عوامل مربوط به رابطه زناشویی دارد.</p>

*نویسنده مسئول:

پست الکترونیکی: mebadirad@gmail.com

استناد به این مقاله:

عبادی راد، سیدمحمد، زهراکار، کیانوش، محسن زاده، فرشاد (۱۴۰۲). بررسی عوامل مرتبط با رضایت زناشویی در جامعه ایرانی: یک مطالعه کیفی مبتنی بر روش فراترکیب. *روانشناسی خانواده*، ۱۰(۱)، ۱-۱۷.

مقدمه

ازدواج به‌عنوان یکی از مهم‌ترین شاخص‌های تحرک اجتماعی (Moradi et al, 2018)، یک پدیده پیچیده است که مهم‌ترین، تأثیرگذارترین، مقدس‌ترین و پیچیده‌ترین رابطه انسانی شناخته می‌شود و دارای ابعاد وسیع و عمیق بوده و اهداف متعددی را دنبال می‌کند (Fathi & Azadian, 2017). کیفیت روابط زوجین، زیربنایی را شکل می‌دهد که کارکرد آتی خانواده و سلامت جسمانی و روانی اعضا بر روی آن بنا شده، از همین رو مهم‌ترین ملاک تعیین‌کننده خانواده سالم را می‌توان رضایت زوج از ازدواج یا همان رضایت زناشویی مطرح کرد (heidarnejad et al, 2018). رضایت زناشویی در کیفیت و بقای ازدواج اثر انکارناپذیری دارد (Fathi & Azadian, 2017) و به‌عنوان مهم‌ترین نشانه کارکرد موفقیت‌آمیز در ازدواج شناخته می‌شود. از همین رو صاحب‌نظران رضایت زناشویی را یکی از مهم‌ترین جنبه‌های زندگی زناشویی قلمداد کرده و عنوان می‌کنند باوجود اهمیت انکارناپذیر آن، آمارهای مربوط به طلاق حاکی از آن است که به‌آسانی در دسترس نیست (Sadeghi, 2018). همین مسئله باعث شده است که نگرانی‌های زیادی در زمینه رضایت زناشویی ایجاد گردد، نگرانی‌هایی که از یک طرف به خاطر اثرات اجتماعی مخرب طلاق در پی نارضایتی زناشویی و از طرف دیگر به خاطر هزینه‌های قابل توجهی که نارضایتی زناشویی برای کشورها به همراه دارد، ایجاد گردیده است، وضعیتی که در پی عدم توجه به تمام جنبه‌های روابط زناشویی اتفاق می‌افتد (Fahimdanesh et al, 2020). از همین رو بررسی عوامل مختلفی که به‌طور مؤثر در رضایت زناشویی نقش دارد از اهمیت بالایی در خانواده‌درمانی برخوردار است.

در همین راستا پژوهش‌های زیادی در زمینه رضایت زناشویی انجام شده است. (Rajaei & Heidari (2017) رضایت زناشویی را یکی از مهم‌ترین متغیرهای ارتباطی و زناشویی مطرح در زندگی زناشویی تعریف کرده‌اند. (Chehre et al (2017) رضایت زناشویی را وضعیت پایداری از شادمانی تعریف کردند که با عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، توافق در مورد مسائل گوناگون و رضایت جنسی مرتبط است. (Masarik & Conger (2017) نیز رضایت زناشویی را مرتبط با میزانی از مراقبت و تفاهم قابل‌سنجش عنوان کردند. شواهد پژوهشی از ازدواج توأم با رضایت زناشویی به‌عنوان یک پیش‌بینی‌کننده مهم در بهزیستی جسمی و روانی یک فرد و جامعه یاد می‌کنند (heidarnejad et al, 2018) و سهم عمده‌ای در سلامت والدین و تربیت فرزندان و دوام زندگی دارد (heidarnejad et al, 2018). پژوهش‌های دیگر نیز رضایت زناشویی را یکی از مهم‌ترین عوامل استحکام خانواده دانسته که زوجین را قادر می‌سازد با مسائل و مشکلات به‌درستی برخورد کنند و از آسیب در امان بمانند، در حالیکه نبود رضایت زناشویی آرامش روانی زوجین را مختل می‌کند و بقا و دوام خانواده را در معرض خطر قرار می‌دهد (Fathi & Azadian, 2017)، احتمال آشفستگی جسمانی را افزایش داده و کاهش ارتباط، فقدان صمیمیت و احتمال طلاق را در پی دارد و احتمال ابتلا به افسردگی و اضطراب و اختلال سوء‌مصرف موارد را بیشتر می‌کند (Fathi et al, 2016).

صاحب‌نظرانی همچون Karney, & Bradbury (2010) و Gotman (1999) اعتقاد دارند که ازدواج‌های توأم با رضایت زناشویی می‌تواند بهزیستی جسمانی و روان‌شناختی، همیاری، پیوند بیشتر با جامعه بزرگ‌تر، ثبات اقتصادی و دیرپایی زندگی کمک کند (Fathi et al, 2016). این پژوهش‌ها و پژوهش‌های مشابه دیگری نشان دادند که زوجینی که سطح بالایی از رضایت زناشویی را تجربه می‌کنند قادر به پیش‌بینی احساسات و باورهای شریک زندگی خود به‌طور بسیار دقیق هستند و عموماً ارزش‌ها و باورهای مشابهی درباره میزان نزدیکی و صمیمت را در رابطه حفظ می‌کنند (Dokanehifard et al, 2010)، شادتر و سالم‌تر هستند و عمر طولانی‌تری دارند (Heidarnejad et al, 2018)؛، زمینه رشد و تعالی و پیشرفت مادی و معنوی بیشتری دارند (Edalati & Redzuan, 2010) و در میزان توسعه اقتصادی، رفاه، رضایت از زندگی، مدیریت تعارض، مهارت‌های ارتباطی و حل مسئله تأثیر دارد (Heidarnejad Et al, 2018).

نقش برجسته رضایت زناشویی در سلامت فرد، خانواده و جامعه باعث شده است که مطالعات زیادی در این حوزه انجام گردد، با این حال مطالعه بر روی رضایت زناشویی هر آغاز و هر روندی که داشته باشد علاوه بر درمان، در حوزه پیشگیری هم گسترش یافته است، حوزه‌ای که با بررسی عوامل تأثیرگذار بر رضایت زناشویی سروکار دارد (Teirani Najaran, 2018)، به طوری که با توجه به هزینه‌های اجتماعی و اقتصادی بالایی که پژوهش‌های درمانی در زمینه ازدواج‌های ناموفق و شکست‌خورده به همراه دارد، تعداد نسبتاً زیادی از پژوهش‌های اخیر بر شناخت عوامل مرتبط با رضایت زناشویی زوجین متمرکز شده‌اند و در جهت پیشگیری از مشکلات زناشویی حرکت می‌کنند (Heidarnejad et al, 2018). این پژوهش‌های عوامل متعددی را به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده‌های رضایت زناشویی بر شمرده‌اند، از جمله؛ دانش جنسی (Horrell et al, 2022)، شباهت زوجین در ابعادی همچون وضعیت اقتصادی اجتماعی، پیش‌زمینه تحصیلی، سن، نژاد، مذهب، جذابیت‌های جسمانی، هوش، نگرش و ارزش‌ها (Saboonchi et al, 2020)، مذهب و گرایش‌های مذهبی (Fraser et al, 2021)، عامل قدرت در روابط یعنی مراقبت، کنترل و کنجکاوی (Boiman-Meshita & Littman-Ovadia, 2021)، سطح اقتصادی (Seol et al, 2021) همراهی زوجین با یکدیگر، تقدیر از یکدیگر و صرف زمان باهم بودم، عوامل درون شخصی (شخصیت) و بین شخصی (ارتباط و درک رفتار همسر) و محیطی (حضور فرزند، رضایت زناشویی والدین، شرایط اقتصادی و سیاست‌های حکومتی)، احساس خشنودی، تجربه لذت زن و شوهر (Rajabi, 2018)، توزیع قدرت در خانواده (Chehre et, 2017)، مسائل جمعیت شناختی یا عوامل دموگرافیک مانند تحصیلات زوجین، سن ازدواج و تفاوت سنی زوجین (Saboonchi et al, 2020)، خصوصیات شخصی افراد، بلوغ فکری، رضایت جنسی، دلزدگی زناشویی، وابستگی به مصرف مواد همسر، مشکلات مالی و اقتصادی، ناهمسانی‌های فرهنگی و دینی، نداشتن مهارت‌های ارتباطی لازم و علل تنش‌زای منفی مانند گذر به والد شدن، شمار فرزندان، کامیابی شغلی و اشتغال زنان (Rajabi, 2018).

این پژوهش‌ها و پژوهش‌های مشابه دیگر هر کدام از جنبه‌های به رضایت زناشویی توجه کرده و به بررسی برخی از عوامل پیش‌بینی‌کننده رضایت زناشویی پرداخته‌اند، با این حال کمتر مطالعه‌ای را می‌توان یافت که با نگاهی جامع و با رصد مطالعات پیشین، تصویر تا حدودی کامل از عوامل مرتبط با رضایت زناشویی ارائه دهد. این در حالی است که تا زمانی که شناخت دقیق و روشنی نسبت به رضایت زناشویی و عوامل پیش‌بینی‌کننده آن حاصل نگردد، نمی‌توان برنامه‌های مؤثری در جهت سلامت روانی زوجین به گونه‌ای تدوین کرد که زوجین نهایت استفاده را از آن ببرند. در واقع باید گفت علیرغم اینکه رضایت زناشویی به‌عنوان یک مفهوم علمی می‌تواند معانی مختلف و تعابیر بی‌شماری داشته باشند، اما زمانی که رضایت زناشویی به‌عنوان یک کل مورد بررسی قرار می‌گیرد، اظهارات فردی از آن بیانگر الگوهای متفاوتی از رضایت زناشویی است. از همین رو و نظر به اینکه تاکنون پژوهشی به‌صورت نظام‌مند به بررسی مفهوم رضایت زناشویی در بین زوجین ایرانی نپرداخته است، پژوهشگر در پژوهش حاضر درصدد شناسایی و دسته‌بندی عواملی است که می‌تواند رضایت زناشویی را پیش‌بینی کرده و نبود آن‌ها ازدواج و رضایت زناشویی را به مخاطره می‌اندازد.

این پژوهش‌ها و پژوهش‌های بی‌شماری دیگری که در زمینه عوامل مرتبط با رضایت زناشویی اجرا شده‌اند، هر کدام از منظری خاص به رضایت زناشویی پرداخته‌اند؛ مسئله‌ای که پژوهشگران را بر آن داشت تا با بررسی پژوهش‌های کیفی صورت گرفته در حوزه عوامل مرتبط با رضایت زناشویی، دیدگاه جامعی از این عوامل را ارائه دهند. از همین رو مطالعه حاضر به دنبال پاسخگویی به این سؤال بوده است که بر طبق مطالعات پیشین صورت گرفته در زمینه عوامل مرتبط با رضایت زناشویی به شیوه کیفی، چه عواملی منجر به شکل‌گیری رضایت زناشویی در بین زوجین می‌شود و این عوامل را تحت تأثیر چه مقوله‌ها و مضامینی می‌توان طبقه‌بندی کرد.

روش

پژوهش حاضر بر اساس هدف توسعه‌ای و بر اساس ماهیت داده‌های کیفی است. همچنین این پژوهش از نظر روش جمع‌آوری داده‌ها اسنادی از نوع مطالعات ثانویه فراترکیب است. فراترکیب نوعی «فرا مطالعه» محسوب می‌شود که در زمره تحقیقات مروری تلفیقی انسجام بخش قرار می‌گیرد و هدف عمده آن پیدا کردن، ارزشیابی، ترکیب و جمع‌بندی تحقیقاتی انجام‌شده در موضوع خاص به شیوه مرور نظام‌مند است (Bench & Day, 2010). برای انجام فراتحلیل، روش‌ها و الگوهای متفاوتی وجود دارد که در پژوهش حاضر از الگوی (Sandelowski et al, 2007) استفاده شده است. بهره‌گیری از این روش پژوهشی مستلزم طی کردن هفت مرحله جداگانه است (Sandelowski et al, 2007) که در ادامه به توضیح مختصر هر یک از این مراحل می‌پردازیم.

۱. در گام اول پژوهشگر باید به تنظیم سؤال پژوهش متناسب باهدف اصلی پژوهش خود پردازد. همان‌گونه قبلاً نیز اشاره شد، سؤال اصلی پژوهش حاضر عبارت است از «مهم‌ترین عوامل مرتبط با رضایت زناشویی چیست؟».

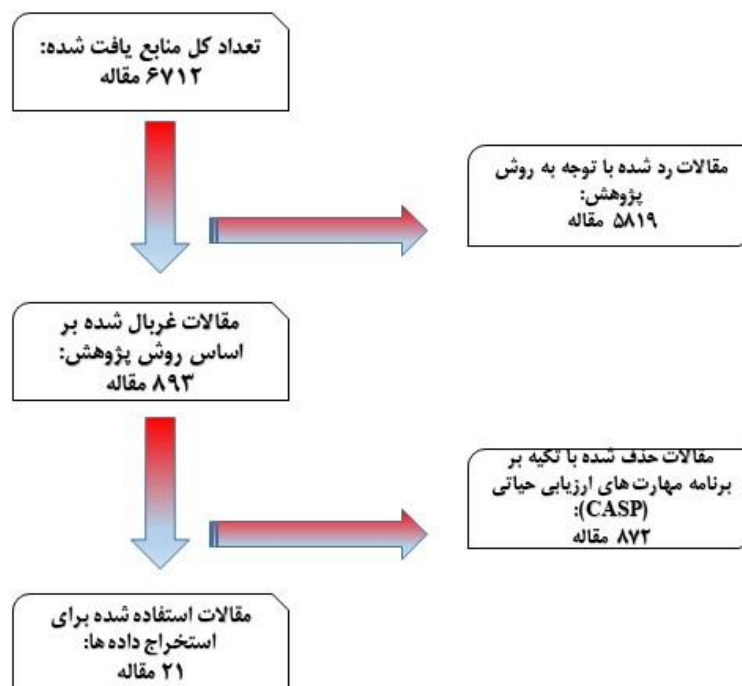
۲. مرحله دوم مرور نظام‌مند ادبیات پژوهشی است. برای انجام مطالعه‌ی حاضر، کلیه مقالات منتشرشده شامل گزارش مطالعات کیفی بود که به بررسی عوامل مؤثر در شکل‌گیری رضایت زناشویی پرداخته بودند. برای جستجوی منظم نمونه‌ها از منابع اطلاعاتی شامل مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و پرتال جامع علوم انسانی و همچنین منابع اطلاعاتی انگلیسی‌زبان شامل وب‌آوسایسن^۱ و اسکوپوس^۲ استفاده شد. جستجو در این پایگاه با محوریت کلیدواژه‌های «رضایت زناشویی» و «Marital Satisfaction» در بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۲ میلادی و ۱۳۸۸ تا ۱۴۰۲ هجری قمری صورت گرفت. علت محدود کردن جستجو در بازه زمانی مشخص شده این بود که سازه رضایت زناشویی به‌مرورزمان دستخوش تغییرات زیادی چه در بعد معنایی و چه در بعد مفهومی شده است و از همین رو به نظر پژوهشگر، مقالات قبل از سال ۲۰۱۰، ۱۳۸۸ ممکن بود از نظر مفهومی و یا معنایی در زمینه رضایت زناشویی، شباهت کامل به مقالات بعدی نداشته باشند، بنابراین جستجوی منابع به مقالات بعد از سال ۲۰۱۰، ۱۳۸۸ محدود گردید.

۳. در گام سوم پژوهشگر بر اساس کلیدواژه‌هایی که مشخص کرده است به جستجو، بررسی و انتخاب متون مناسب پژوهش می‌پردازد. این کار مستلزم طی کردن فرآیندی بود که طی آن پژوهشگر با تکیه بر پارامترهای مختلفی که در نظر گرفته است مقالات و یافته‌هایی را که با سؤال و هدف پژوهش تناسبی ندارند حذف می‌کند. در پژوهش حاضر این فرایند بدین شکل بود که جهت انجام جستجو پس از تعریف سؤال پژوهش و مشخص کردن اجزای اصلی آن (مرحله اول)، با استفاده از چکیده و کلیدواژه‌های مقالات مرتبط، مترادف‌ها و کلمات مرتبط با مفاهیم اصلی پژوهش فهرست گردید. مهم‌ترین این کلمات عبارت بودند از: «کیفیت زناشویی»، «پایداری زناشویی»، «سازگاری زناشویی»، «شادکامی زناشویی»، «Marital Adjustment»، «Marital Stability»، «Marital Quality» و «Marital Happiness». در مرحله بعدی کلیدواژه‌های شناسایی‌شده با کمک عملکرد بولین «AND» و استفاده از کوتیشن " " در «عنوان، چکیده و کلیدواژه‌ها» جستجو شد. در مرحله اول ۶۷۱۲ مقاله یافت شد که پس از حذف پژوهش‌هایی که با روش کیفی انجام‌نشده بودند، ۸۹۳ پژوهش باقی ماند. در مرحله بعد و با استفاده از برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی (CASP) پژوهش‌های باقی‌مانده مورد ارزیابی قرار گرفت. در این روش هر مقاله بر اساس ۱۰ معیار هدف تحقیق، منطق روش‌شناسی، طرح تحقیق، روش

1 : webofscience

2 : Scopus

نمونه‌گیری، جمع‌آوری داده‌ها، انعکاس‌پذیری، ملاحظات اخلاقی، دقت تجزیه و تحلیل داده‌ها، بیان واضح و روشن یافته‌ها و ارزش تحقیق موردسنجش قرار گرفت. در نهایت ۲۱ مقاله که دارای معیارهای مطلوب بر اساس برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی (CASP) برای استخراج داده‌ها انتخاب شدند.

شکل ۱: چارت روند نما انتخاب مقالات نهایی توسط پژوهشگر

۴. در مرحله چهارم پژوهشگر به دنبال استخراج داده و اطلاعات از متون است. در این مرحله و پس از گردآوری و بررسی داده‌های انتخاب‌شده توسط پژوهشگر در مراحل قبلی، آن داده‌ها به صورت واحدهای معنایی و کدهای تعریف‌شده دسته‌بندی می‌شوند و با تکیه بر روش تحلیل مضمون تجزیه و تحلیل می‌شوند. برای دستیابی به این هدف پژوهشگر تمامی مقالات انتخاب‌شده نهایی را چندین و چند بار مورد بازبینی قرارداد و نکات کلیدی هر مقاله را در قالب کدهای اولیه چارچوب‌بندی کرد. در مرحله بعدی کدهای اولیه در دسته‌های جدید قرار گرفته و کدهای کلیدی یا شاخص‌ها را تشکیل دادند. در مرحله کدگذاری اولیه پس از کنار گذاشته شدن کدهای ناقص و تکراری، نهایتاً ۱۷۵ کد توسط پژوهشگر شناسایی شد که جمعاً تشکیل ۳۳ زیر طبقه را دادند. این زیر طبقه‌ها در ترکیب باهم تبدیل به ۱۵ طبقه شده و در مرحله نهایی چهار شاخص حاصل از این کدها توسط پژوهشگر استخراج شد.

۵. در این مرحله پژوهش به تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌های کیفی می‌پردازد. از آنجا که هدف نهایی مطالعات فراترکیب، ایجاد تفسیر یکپارچه و جدید از یافته‌ها است، در طول این مرحله پژوهش به جستجو در مقوله‌ها پرداخته و پس از شناسایی موضوع جدید، یک طبقه‌بندی و سپس طبقه‌بندی‌های مشابه دیگر را شکل می‌دهد به شکلی که بتواند موضوعی را که قرار است تحلیل شود به بهترین شکل ممکن توضیح دهد (Sandelowski et al, 2007). در این مرحله پژوهشگر به شکل

مداوم بین مقوله‌ها و ابعاد و شاخص‌ها رفت‌وبرگشت انجام داده تا اصلاحات موردنیاز که در مراحل پایانی گام قبلی آغاز شده است را انجام دهد.

۶. در این گام هدف اصلی پژوهشگر بررسی کیفیت اجرای فرآیند و نتایج تحقیق است. در پژوهش حاضر یکی از راه‌های سنجش کیفیت، بهره‌گیری از گروه کانونی بود به گونه‌ای که از طریق طراحی نظام‌مند و با استفاده از نظر این گروه از خبرگان (تعدادی از دانشجویان دکتری که سابقاً هم تجربه اجرای پژوهش کیفی داشتند)، اصلاحات چندباره‌ای در فرآیند تجزیه و تحلیل انجام شد تا به این واسطه تکنیک‌هایی همچون سه سویه سازی یا چندجانبه نگری به بهترین شکل ممکن اجرا شده باشد. علاوه بر این روش دیگری که پژوهشگر در پژوهش حاضر جهت افزایش اعتبار داده‌ها انجام داد، مقایسه یافته‌ها با منابع معتبر علمی در قالب مقاله جهت اطمینان از کیفیت آن‌ها بود، روندی که با تجربه محقق و درگیری مداوم با زمینه و بازنگری مداوم خبرگان حین اجرای کدگذاری، تقویت شد.

۷. در مرحله انتهایی نیز پژوهشگر به ارائه یافته‌هایی می‌پردازد که از طریق تجزیه و تحلیل و کدگذاری عمیق حاصل شده است، یافته‌هایی که در دو بخش بعدی پژوهشی یعنی بخش یافته‌های پژوهش و بحث و نتیجه‌گیری به تفصیل به آن پرداخته و مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت.

یافته‌ها

بررسی و بازبینی نتایج و یافته‌های پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه عوامل مرتبط با رضایت زناشویی بیانگر آن بود که رضایت زناشویی تحت تأثیر مؤلفه‌های متعددی قرار دارند. در این راستا برخی از پژوهش‌ها صرفاً به بررسی مؤلفه‌های مرتبط با رضایت زناشویی در روابط زوجین پرداخته‌اند، برخی این مؤلفه‌ها را در خانواده مورد بررسی قرار داده‌اند و برخی در خارج از روابط زناشویی و خانواده‌ها. برخی دیگر از پژوهش‌ها نیز بدون تفکیک کردن این حوزه‌ها به بررسی عوامل مرتبط با رضایت زناشویی به شکل محدود پرداخته‌اند؛ اما خلاً مدلی که هم‌زمان و از ابعاد مختلف عوامل سهیل رضایت زناشویی را در یک قاب و الگو ارائه دهد یافت نشد. در این پژوهش با استفاده از روش فراترکیب، ابتدا مؤلفه‌ها و عوامل و مفاهیم مرتبط با رضایت زناشویی در قالب کدهای اولیه شناسایی گردید و سپس این کدها در قالب طبقات، زیر طبقات و شاخص‌ها دسته‌بندی شدند. را تمامی کدها، زیر طبقه‌ها، طبقه‌ها و شاخص‌ها در پژوهش حاضر در قالب جدول ۲ در این بخش ذکر شده است و در ادامه نیز پژوهشگر به ارائه توضیح تفصیلی جدول مذکور پرداخته است.

الگوی مدل نهایی عوامل و علل مرتبط با رضایت زناشویی را در چهار شاخص (عوامل زناشویی، عوامل فردی، عوامل خانوادگی و عوامل محیطی)، ۱۴ طبقه (راهبردهای حل تعارض، توجه به بعد عاطفی در روابط زناشویی، مدیریت زندگی، آشنایی قبلی، حفظ حریم فردی، شباهت زوجین، باورها و ویژگی‌های منحصر به فرد، دیدگاه فردی، دانش و مهارت، دخالت خانواده‌ها، ویژگی‌های خانواده مبدأ، تعاملات خانوادگی، عوامل زمینه‌ای و زمینه فرهنگی) و ۳۱ زیر طبقه دسته‌بندی کرد. با وجود این هر یک از چهار شاخص رضایت زناشویی نقش متفاوتی در تقویت رضایت زناشویی داشتند.

روانشناسی خانواده، ۱۰ (۱)، ۱۷-۱

جدول ۱: فرآیند مقوله‌بندی یافته‌ها در مطالعه حاضر

شاخص	طبقه	زیر طبقه	کد
راهبردهای حل تعارض	حل تعارض جراتمندانه	مدارا	بخشش - کنار آمدن - صلح و آشتی - کوتاه آمدن در تعارضات - گذشت - پذیرش تفاوت‌ها - فداکاری - تحمل - سازگاری
		ایجاد و حفظ ارتباط زناشویی	ابراز مسالمت‌آمیز ناراحتی - مذاکره - عذرخواهی - استفاده از گفتگو برای حل مشکلات - تغییر خود - همکاری - کمک به تغییر
توجه به بعد عاطفی در روابط زناشویی	رابطه عاشقانه	ترک پرخاشگری	ترک پرخاشگری کلامی - فیزیکی - جنسی
		صمیمیت زناشویی	ارتباط متأثر - ارتباط برقرار کردن - روابط تعاملی
		رابطه عاطفی عمیق	عشق مسئولانه - متعهد بودن به یکدیگر - تعهد متقابل
مدیریت روابط زناشویی	مدیریت روابط زناشویی	صمیمیت زناشویی	ابراز محبت - همراهی زوجین - همراهی حمایتی - صمیمیت زناشویی - احترام متقابل - درک متقابل - خود افشایی - ابراز احساسات از طرف همسر
		تلاش برای بهبود روابط جنسی	عشق مسئولانه - متعهد بودن به یکدیگر - لذت بردن از همراهی - گوش دادن به احساسات - دقت در مشاهدات
		مدیریت روابط زناشویی	توجه به روابط جنسی مطلوب - آمادگی جسمانی و روانی برای رابطه جنسی - آموزش جنسی مناسب - گفتگو در مورد ترجیحات جنسی - توجه به ارضای نیازهای جنسی همسر - ایجاد تغییر در روابط جنسی در صورت نیاز
		مدیریت زندگی	سازش - حمایت از رشد فردی - توانایی ایجاد رضایت در همسر - اعتماد زوجین به یکدیگر - هماهنگی در مسیر زندگی - حفظ انسجام - مدیریت دخالت خانواده‌ها
شباهت زوجین	تشابهات زناشویی	حفظ انسجام زناشویی	استقامت - مدیریت استرس و تنش - تفاهم - تمایل به یادگیری - منطق - سلامتی - پذیرش - روشنفکری مشترک - کمک گرفتن از مشاوره
		حفظ حریم فردی	توافق مصالحه و ارتباط در مورد ایدئولوژی - تصمیم‌گیری مشارکتی - مشورت - هماهنگی - هم‌فکری - مشارکت در اوقات فراغت - بهره‌مندی از اوقات فراغت - هدف مشترک - تطابق
حفظ حریم فردی	حفظ مرز و استقلال فردی	رابطه برابر	رویکرد به چالش - نحوه مذاکره - راهبردهای ایجاد رابطه رضایت‌بخش - روش‌های سالم کنار آمدن با مشکلات - حل مشکلات به روش سالم - چگونگی حل اختلاف - استفاده از راهکار سازنده تطبیق با تفاوت‌ها - پردازش اطلاعات در جهت خوش‌بینی و خوشحالی - چگونگی بررسی موضوعات زندگی
		حفظ مرز و استقلال زناشویی	عدالت جنسیتی - عدم سلطه‌جویی - عدم تحکم‌گری - حفظ جایگاه‌ها
شباهت زوجین	تشابهات زناشویی	آشنایی قبلی	آشنایی دوران کودکی - آشنایی قبل از ازدواج
		حفظ مرز و استقلال فردی	استقلال در تصمیم‌گیری - حفظ فردیت - خودمختاری
شباهت زوجین	تشابهات زناشویی	حفظ مرز و استقلال زناشویی	رازداری زناشویی
		حفظ مرز و استقلال فردی	همسان‌همسری - تشابه شخصیتی - تشابه ارزشی - تشابه سنی - تشابه تحصیلی - تشابه وضعیت اجتماعی اقتصادی - تشابه نگرشی - تشابه فرهنگی - تشابه اخلاقی - تشابه فکری - تشابه رشته تحصیلی - تشابه شغلی - تشابه شخصیتی - نگرش‌های مشابه - سیستم ارزشی مشترک

عبادی‌راد و همکاران: بررسی عوامل مرتبط با رضایت زناشویی در جامعه ایرانی: یک مطالعه کیفی...

شاخص	طبقه	زیر طبقه	کد	
عوامل فردی	باورها و ویژگی‌های منحصر به فرد	ویژگی‌های فردی	اولویت‌های انتخاب همسر - عدم پنهان‌کاری - سطح آگاهی و شناخت - تمایل به ایجاد رضایت - تفاوت‌های فردی	
		نگرش دینی	اتکا به معنویت - ایمان و تعهد مذهبی - باورها و عقاید مذهبی	
	دیدگاه فردی	ویژگی‌های همسر	انعطاف‌پذیری - سطح درک، آگاهی و پذیرش - نگرش باز - صداقت - وفاداری - سازگاری - واقع‌گرایی - مسئولیت‌پذیری - طرز رفتار - قابل اعتماد بودن - انتقادپذیری	
		ادراک فرد از همسر، دیگران و موقعیت	درک موقعیت - درک افراد - مهم انگاشتن و به حساب آوردن زنان	
	دانش و مهارت	اهداف و خواسته‌ها از همسر و زندگی	هدف از زندگی - خواسته‌های غیرواقعی - انتظار از زندگی مشترک - انتظار از همسر	
		مهارت داشتن	مهارت‌های مذاکره - مهارت‌های زندگی - مهارت‌های حل تعارض - مهارت‌های ارتباط زناشویی	
	عوامل محیطی	دخالت خانواده‌ها	دخالت خانواده در مسائل زناشویی	دخالت منفی خانواده‌ها - دخالت خانواده اصلی / اطرافیان - پیشنهادها - مضر برای زوجین
			خانواده مبدأ	اقتدار خانواده - رضایت خانواده - زمینه خانوادگی - زمینه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خانوادگی
		تعاملات خانوادگی	شباهت‌های خانواده مبدأ	هم‌سطح بودن خانواده‌ها - شباهت فرهنگی خانواده‌ها
			تعامل بین خانواده زوجین	احترام متقابل در روابط خانوادگی - پذیرش خانواده‌های زوجین - تعامل مطلوب خانواده و زوجین - کیفیت روابط خانواده‌ها - نزدیکی فامیلی
عوامل زمینه‌ای		مسائل مالی	الگوسازی روابط زناشویی - عدم پذیرش عروس / داماد در خانواده - احترام به زوجین - روابط فرد با خانواده اصلی - روابط عاطفی خانواده مبدأ - حمایت خانواده‌ها - پذیرش خانواده همسر	
عوامل محیطی	زمینه فرهنگی	شرایط ازدواج	وضعیت اقتصادی - منابع موجود - مدیریت منابع مالی - مدیریت بهینه اقتصادی	
		تأثیرات فرهنگی	پایه‌های قوی - ازدواج آگاهانه - بستر مناسب ازدواج - اطلاعات کافی - ازدواج آسان - ازدواج چندم بودن - وابستگی فرهنگی - تأثیرپذیری فرهنگی - تفاوت‌های فرهنگی - اجتماع - احترام به سنت‌ها	

شکل (۲) به نقش هر یک از شاخص‌های چهارگانه شناسایی شده در رضایت زناشویی اشاره دارد. همان‌طور که در این شکل مشاهده می‌شود، شاخص عوامل زناشویی ۱۷ زیر طبقه از ۳۱ زیر طبقه شناسایی شده را به خود اختصاص داده و در نتیجه می‌توان گفت که این شاخص بیشترین نقش و بیشترین وزن را در ایجاد رضایت زناشویی داشتند. شاخص عوامل فردی ۶ زیر طبقه، شاخص عوامل خانوادگی ۵ زیر طبقه و نهایتاً شاخص عوامل محیطی تنها سه طبقه از ۳۱ طبقه ممکن را به خود اختصاص داده است و این بدین معنا است که این شاخص کمترین نقش و کمترین وزن را در ایجاد رضایت زناشویی دارد.

شکل ۲: عوامل مرتبط با رضایت زناشویی شناسایی شده از مطالعات کیفی گذشته

بحث

رضایت زناشویی به عنوان کارکرد موفقیت آمیز در ازدواج (Sadeghi, 2018)، یکی از جوانب بسیار مهم نظام زناشویی به شمار می رود که با توجه به آمارهای موجود مربوط به طلاق باید گفت که به آسانی در دسترس نیست (Sadeghi, 2018). نقش برجسته رضایت زناشویی در سلامت فرد، خانواده و جامعه باعث شده است تا نظر بسیاری از پژوهشگران حوزه خانواده معطوف به این واژه گردد، به شکلی که پژوهش های فراوانی در زمینه درمان و پیشگیری باهدف ارتقای رضایت زناشویی انجام گرفته است. باین حال و با توجه به هزینه های اجتماعی و اقتصادی بالایی که پژوهش های درمانی در زمینه ازدواج های ناموفق و شکست خورده به همراه دارد، تعداد نسبتاً زیادی از پژوهش های اخیر بر شناخت عوامل مرتبط با رضایت زناشویی زوجین متمرکز شده اند (Heidarnejad et al, 2018). پژوهش حاضر باهدف یکپارچه سازی نتایج پژوهش های کیفی مربوط به عوامل مرتبط با رضایت زناشویی به روش فراترکیب انجام شد. این مطالعه به دنبال پاسخ به این سؤال بود که عوامل و زمینه های پدیدآورنده رضایت زناشویی چه مواردی هستند و این عوامل را به چه شیوه های می توان طبقه بندی نمود؟ در همین راستا ۲۱ مقاله علمی منتخب و مرتبط با رضایت زناشویی که به شیوه کیفی انجام شده بودند انتخاب و تمام یافته های آن ها استخراج و مورد تجزیه و تحلیل کیفی به کمک کدگذاری چندمرحله ای، قرار گرفت.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که عوامل مرتبط با رضایت زناشویی را به طور کلی می توان در چهار شاخص طبقه بندی نمود. این شاخص ها عبارت بودند از: ۱. عوامل زناشویی، ۲. عوامل فردی، ۳. عوامل خانوادگی و ۴. عوامل محیطی. هر یک از این شاخص ها به طبقات و زیر طبقه های جداگانه ای تقسیم می شدند.

اولین شاخص اثرگذار در بروز رضایت زناشویی «عوامل زناشویی» هست که خود از شش طبقه مختلف تشکیل شده است. این شش طبقه عبارت‌اند از «راهبردهای حل تعارض»، «توجه به بعد عاطفی در روابط زناشویی»، «مدیریت زندگی»، «آشنایی قبلی»، «حفظ حریم فردی» و «شبهت زوجین».

از آنجا که وجود تعارض در روابط زناشویی امری بدیهی و اجتناب‌ناپذیر است (Sanford, 2010)، بنابراین رضایت زناشویی بیشتر از آنکه به میزان تعارض در رابطه بستگی داشته باشد، به نحوه برخورد زوجین با این تعارضات بستگی دارد (Sheikhi et al, 2023)، مسئله‌ای که در پژوهش حاضر تحت عنوان راهبردهای حل تعارض به آن پرداخته شده است. راهبردهای حل تعارض شناسایی شده در این پژوهش به سه گروه «مدارا»، «حل تعارض جراتمندانه» و «ترک پرخاشگری» تقسیم شدند. راهبرد «مدارا» به روش‌هایی اشاره دارد که در آن یکی از زوجین از مواضع خود کوتاه آمده و به نفع رابطه زناشویی از خواسته‌ها یا انتظارات خود دست کشیده و با همسر خود همراه می‌شود. این روش‌ها عمدتاً تحت عنوان از خودگذشتگی و فداکاری شناخته می‌شود چرا که مستلزم آن است که فرد از خواسته‌های خود کوتاه بیاید تا بتواند جو آرام تری در روابط زناشویی ایجاد کند. راهبرد «حل تعارض جراتمندانه» نیز به روش‌هایی اشاره دارد که مستلزم مواجهه با خواسته‌های خود و همسر و مدیریت این خواسته‌ها به شکلی است که هیچ کدام از طرفین نادیده گرفته نشوند و نهایتاً راهبرد «ترک پرخاشگری» راهبردی است که با کاهش آسیب وارده به همسر چه از نظر روانی و چه از نظر جسمی، می‌تواند رضایت همسر را از روابط زناشویی افزایش دهد. زوجینی که از این سه راهبرد حل تعارض در روابط خود استفاده می‌کنند، رفتارهای منفی کمتری را تجربه کرده و در نتیجه نسبت به روابط زناشویی خود خوش‌بین‌تر هستند، از همین رو این زوجین اعلام می‌کنند که معمولاً رضایت زناشویی بیشتری را تجربه می‌کنند.

روابط زناشویی ابعاد متعددی دارد که یکی از مهم‌ترین این ابعاد، بعد عاطفی روابط زناشویی به شمار می‌رود (Konrath et al, 2018). در پژوهش حاضر نیز «توجه به بعد عاطفی در روابط زناشویی» به عنوان یکی از عوامل رضایت زناشویی شناخته می‌شود. روابط عاطفی زناشویی به روش‌های مختلفی می‌تواند در کانون توجه زوجین قرار گیرد. زوجین ممکن است از طریق تلاش برای برقراری ارتباط با یکدیگر (ایجاد و حفظ ارتباط زناشویی)، ابراز احساسات، همراهی همسر، احترام به همسر، درک همسر و خود افشایی که در روابط نزدیک می‌تواند احساسات مثبت و سازنده‌ای را در همسر ایجاد کرده و از این طریق منجر به افزایش رضایت زناشویی گردد (صمیمیت زناشویی)، توجه هم‌زمان به سه بعد عشق جنسی، عشق غیرجنسی و تعهد در روابط عاشقانه (روابط عاشقانه) و یا از طریق عمق بخشیدن به روابط عاطفی به واسطه رفتارهایی همچون گوش دادن، داشتن احساس تعلق، دوست داشتن یکدیگر، لذت بردن از همراهی و دقت در مشاهدات به روابط عاطفی خود عمق بیشتر بخشیده و به این واسطه رضایت زناشویی بیشتری را تجربه کنند (Tehrani et al, 2013).

پژوهش‌ها همچنین به تأثیرگذاری عوامل جنسی، انسجام زناشویی و هماهنگی زناشویی بر رضایت زناشویی تأکید داشته‌اند (Körük & Kur, 2019; Tehrani et al, 2013)، عواملی که در پژوهش حاضر تشکیل طبقه‌ای تحت عنوان «مدیریت زندگی» را می‌دهند. این طبقه به رفتارهایی در جهت ارتباطی رابطه جنسی از طریق کسب آموزش‌های جنسی مناسب، ایجاد آمادگی جسمانی و روانی برای رابطه جنسی، گفتگو درباره ترجیحات جنسی، تلاش برای ارضای جنسی شریک زندگی و تغییر نحوه روابط جنسی در صورت نیاز؛ تمرکز بر همسر و نیازهای همسر، حفظ کیفیت و قوام رابطه از طریق توجه مداوم به رضایت زناشویی و نهایتاً هماهنگی زوجین در رفتارهای بهبوددهنده به روابط زناشویی اشاره دارد.

از جمله عوامل دیگر مؤثر بر رضایت زناشویی، حریم زناشویی است (Pirsaghi et al, 2017). این عامل در پژوهش حاضر تحت عنوان طبقه «حفظ حریم» به آن اشاره شده است. حفظ حریم؛ یکی از عوامل مهم در تجربه و حفظ رضایت زناشویی به شمار می‌رود. زوجین نیاز دارند که علاوه بر حریم زناشویی خود، حریم فردی خود را نیز تا حدودی حفظ کنند. حریم زناشویی، به حد مرزهایی

اشاره دارد که زوجین را از دیگران جدا کرده و تضمین کننده استقلال زوجین است. ایجاد و حفظ این حدود مرزها باعث می شود که زوجین به صورت مستقل تصمیم گیری کرده و مسئولانه نسبت به این تصمیم گیری ها پاسخ گو باشند. از طرف دیگر حریم فردی به دنیای شخصی افراد اشاره دارد. هرچند زوجین بعد از ازدواج، قسمت عمده ای از دنیای شخصی خود را با شریک زندگی خود تقسیم می کنند، با این حال هر یک از زوجین نیازمند زمان و فضاهایی هستند که مختص خودشان بوده تا بتواند به مسائل شخصی خود رسیدگی کند.

آخرین طبقه مرتبط با عوامل زناشویی تأثیرگذار بر رضایت زناشویی، طبقه «شبهات زوجین» است. شبهات بین زوجین یکی از عواملی به شمار می رود که نقش مبهمی در رضایت زناشویی دارد. پژوهش های متعددی اشاره کرده اند که شبهات بیشتر زوجین با یکدیگر، می تواند با رضایت زناشویی بیشتر همراه گردد (Dyrenforth et al, 2010)، با این حال پژوهش های دیگری نیز به اهمیت تفاوت زوجین در دستیابی به رشد و رضایت تأکید کرده اند. مرور دقیق این پژوهش ها حاکی از آن است که نتایج به ظاهر متضاد مشاهده شده در واقع یک موضوع واحد را بیان می کند؛ به عبارت دیگر می توان گفت که شبهات زوجین در برخی از جنبه های فردی و اجتماعی می تواند تضمین کننده رضایت زناشویی آن ها باشد، هرچند که وجود برخی تفاوت ها نیز به رشد بیشتر آن ها کمک می کند. مهم ترین تشابهاتی که طبق تحقیقات انجام شده می تواند در ارتقای رضایت زناشویی نقش داشته باشد عبارت اند از: شبهات های شخصیتی، ارزشی، سنی، تحصیلی، تخصصی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و اخلاقی. در واقع هر چه زوجین در این زمینه ها بیشتر شبیه یکدیگر باشند، درک کردن دیگری برایشان راحت تر بوده و در روابط خود کمتر دچار ابهام می شوند؛ مسئله ای که می تواند به ارتقای رضایت زناشویی آن ها بیانجامد.

دومین شاخص تأثیرگذار در رضایت زناشویی که در مطالعه حاضر شناسایی شد، شاخص «عوامل فردی» بود. یکی از عوامل مرتبط با این شاخص، ویژگی های فردی است که هم راستا با برخی از پژوهش ها از جمله (Kaufman, 2011) بیان می کند برخی از ویژگی های منحصر به فرد زوجین می تواند در رضایت زناشویی آن ها تأثیرگذار باشد. برخی از این ویژگی های تمایلات فردی، اولویت های فردی و سطح دانش و آگاهی فرد هست؛ به عبارت دیگر، اینکه فرد تا چه میزان تمایل به تلاش برای ساختن روابط رضایت بخش داشته باشد و اولویتش در روابط زناشویی چه چیزی باشد می تواند منجر به افزایش یا کاهش رضایت زناشویی شود. قطعاً افرادی که تمایل به تلاش برای زندگی زناشویی داشته و اولویت های آن ها در زندگی زناشویی برآورده شده باشد، می تواند درجات بالایی از رضایت را تجربه کند و در غیر این صورت میزان رضایت کمتری را تجربه می کند. در کنار ویژگی های فردی، ویژگی های همسر نیز می تواند در میزان احساس رضایت زوجین تأثیرگذار باشد. برخی از این صفات و ویژگی ها در صورتی که در هر یک از زوجین وجود داشته باشد، احتمال تجربه رضایت را برای دیگری افزایش می دهد. مهم ترین این ویژگی ها انعطاف پذیری، صداقت، وفاداری، مسئولیت پذیری، سازگاری و انتقادپذیری است. این صفات و ویژگی ها می تواند فرد را برای روابط زناشویی سازنده آماده ساخته و از طریق ایجاد اطمینان در طرف مقابل نسبت به قابل اتکا بودن فرد، رضایت زناشویی او را افزایش می دهد.

«عوامل خانوادگی» سومین شاخص تأثیرگذاری بر رضایت زناشویی بود که در مطالعه حاضر شناسایی گردید. در زمینه نقش عوامل خانوادگی در رضایت زناشویی زوجین، پژوهش های گسترده ای انجام شده است و تمام این پژوهش ها به نقش پررنگ خانواده در نحوه تجربه رضایت زناشویی تأکید داشته اند (به عنوان مثال Berry et al, 2014 و Kalil et al, 2014). یافته های پژوهش نیز حاکی از آن بود که دخالت خانواده ها علاوه بر تأثیر مستقیمی که بر احساسات منفی زوجین در مورد استقلال خود دارد، می تواند از طریق از بین بردن یا تجاوز به حریم زناشویی آن ها، تغییرات قابل توجهی در رضایت زناشویی آن ها ایجاد نماید و با کاهش فضای خصوصی زوجین و محدود کردن قدرت تصمیم گیری آن ها تأثیرات منفی قابل توجهی بر رضایت زناشویی زوجین دارد، از همین رو به نظر

می‌رسد که زوجینی که دخالت کمتری را از سمت خانواده در زندگی زناشویی خود احساس می‌کنند، سطح بالاتری از رضایت زناشویی را تجربه می‌کنند.

در همین راستا نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که هر چه میزان شباهت بین خانواده‌های مبدأ بیشتر باشد، به احتمال بیشتری زوجین رضایت زناشویی مطلوبی را گزارش می‌کنند؛ به عبارت دیگر، شباهت خانواده‌ها در زمینه‌های حساس همچون مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی می‌تواند به صورت مستقیم و یا از طریق ایجاد شباهت بین زوجین، درک مسائل زناشویی مشترک را آسان‌تر و به این واسطه رضایت زناشویی زوجین را گسترش دهد. علاوه بر این مسائلی که در خانواده مبدأ زوجین حضور داشته و از طریق زوجین وارد روابط زناشویی شده است، به طور مستقیم می‌تواند در تلاش برای رضایت و یا درک رضایت زوجین تأثیرگذار باشد. مهم‌ترین این ویژگی‌ها، اقتدار خانوادگی و رضایت خانواده بعلاوه زمینه‌های خانوادگی است. زوجینی که اقتدار و رضایت را در خانواده اصلی خود تجربه می‌کنند، به احتمال بیشتری قادر به انتقال این مفاهیم به روابط زناشویی خود هستند. علاوه بر این زوجینی که خانواده مبدأ آن‌ها از نظر اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در شرایط مطلوب‌تری قرار داشته باشند، مشکلات اقتصادی کمتر و انعطاف‌پذیری بیشتری داشته و در نتیجه در برخورد با مشکلات به شکل مؤثرتری عمل می‌کنند. در این شرایط علاوه بر اینکه زوجین حجم کمتری از مشکلات را تجربه می‌کنند، در مواجهه با مشکلات نیز به شیوه اثربخش‌تری عمل می‌کنند.

نتایج پژوهش حاضر همچنین نشان داد که در کنار شباهت خانواده زوجین، «تعاملات خانوادگی» آن‌ها نیز می‌تواند به عنوان عاملی متأثر بر رضایت زناشویی زوجین شناخته شود. «تعاملات خانواده زوجین با یکدیگر» بیان می‌کند که هر چه کمیت و کیفیت تعاملات خانواده‌های مبدأ زوجین بیشتر باشد، خانواده‌ها با احترام بیشتری با یکدیگر برخورد کنند و پذیرش خانواده‌ها نسبت به یکدیگر بیشتر باشد، زوجین با چالش‌های خانوادگی کمتری مواجه شده و در نتیجه سطح تنش زناشویی کاهش می‌یابد. علاوه بر این باید گفت که یکی از مهم‌ترین عوامل خانوادگی تأثیرگذار در رضایت زناشویی زوجین، نحوه تعامل خانواده‌های مبدأ با زوجین می‌باشد. تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که پذیرش زوجین توسط خانواده‌های اصلی، احترام به زوجین، حمایت از زوجین در مواقع لزوم و روابط فردی هر یک از زوجین با خانواده خود و خانواده همسر، می‌تواند کیفیت و رضایت زناشویی زوجین را افزایش دهد.

چهارمین شاخص شناسایی شده در پژوهش حاضر به عنوان عوامل تأثیرگذار بر رضایت زناشویی «عوامل محیطی» بود که در هیچ پژوهشی به صورت مستقل مورد بررسی قرار نگرفته بود و تنها به شیوه ضمنی به تأثیرگذاری آن اشاره شده بود. «عوامل محیطی» در واقع عواملی را برجسته می‌سازند که خارج از اختیار فرد، زوجین و خانواده زوجین می‌باشد و رضایت زناشویی زوجین را تحت تأثیر قرار می‌دهند. «مسائل مالی» از جمله این عوامل هستند که به شرایط اقتصادی جامعه و نحوه برخورد زوجین با این شرایط اشاره دارد. زوجین هر چه در شرایط اقتصادی بهتری زندگی کنند، به واسطه کاهش سطح تنش زناشویی، رضایت زناشویی بیشتری را تجربه می‌کنند. علاوه بر این، در صورتی که ازدواج زوجین پایه‌های قوی‌ای داشته باشد، تصمیم زوجین به ازدواج آگاهانه باشد، زوجین اطلاعات کافی در مورد زندگی زناشویی داشته باشند و فرآیند ازدواج آسانی را تجربه کنند، به احتمال بیشتری رضایت زناشویی را تجربه می‌کنند.

به طور کلی می‌توان گفت که یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که رضایت زناشویی، یک مفهوم چندبعدی است که نه تنها در نحوه عملکرد زوجین ریشه دارد، بلکه خانواده‌های مبدأ و حتی عوامل محیطی هم می‌توانند در شکل‌گیری آن نقش داشته باشند، هر چند که برای تجربه رضایت زناشویی الزاماً فراهم بودن همه شرایط ضروری به نظر نمی‌رسد. در واقع همان‌گونه که در شکل ۲ مشاهده می‌شود، بیشترین نقش را در رضایت زناشویی زوجین عوامل زناشویی ایفا می‌کند. نقش پررنگ عوامل زناشویی به این نکته تأکید دارد که حتی در صورت عدم حضور یا کم‌رنگ بودن سایر عوامل نیز در صورتی که زوجین قادر به تمرکز بر روابط

زناشویی خود باشند، امکان تجربه رضایت زناشویی در سطح مطلوبی وجود دارد. اهمیت شاخص «عوامل زناشویی» زمانی بیشتر می‌شود که متوجه می‌شویم شاخص‌های دیگر هم عمدتاً از طریق تأثیری که بر این شاخص دارند، تغییرات رضایت زناشویی زوجین را به همراه دارند.

اهمیت شاخص «عوامل زناشویی» به حدی بوده است که تقریباً تمامی مطالعات منتخب توسط پژوهشگر در پژوهش حاضر به آن اشاره کرده و از آن به‌عنوان مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده رضایت زناشویی زوجین یاد کرده‌اند. در این میان، طبقه «مدیریت زندگی» نیز به‌عنوان مهم‌ترین طبقه عوامل مرتبط با رضایت زناشویی شناخته می‌شود. این یافته‌ها بیانگر این واقعیت است که در صورتی که زوجین قادر به مدیریت صحیح روابط خود باشند، نه تنها می‌توانند تأثیرات عوامل و شاخص‌های دیگر در رضایت زناشویی خود را کاهش دهند، بلکه از تأثیرات منفی سایر طبقات مربوط به شاخص «عوامل زناشویی» نیز بر رضایت زناشویی تا حدودی کاسته و می‌توانند تا حدود زیادی رضایت زناشویی خود را تضمین کنند (Boratav et al, 2021). تحلیل‌های صورت گرفته در پژوهش حاضر همچنین حاکی از آن بود که تأثیرات مربوط به شاخص‌های «عوامل خانوادگی» و «عوامل محیطی» عمدتاً از طریق غیرمستقیم باعث تغییرات در سطح رضایت زناشویی زوجین می‌شود؛ به عبارت دیگر می‌توان گفت که عوامل خانوادگی و محیطی با تأثیراتی که بر عوامل فردی و عمدتاً عوامل زناشویی دارند می‌توانند تغییرات مربوط به رضایت زناشویی را برای زوجین به همراه داشته باشند.

بر اساس نتایج، رضایت زناشویی در زوجین تابعی از عوامل گوناگون زناشویی، فردی، خانوادگی و محیطی است، عواملی که هر یک به میزان متفاوتی در شکل‌گیری رضایت زناشویی نقش دارند. از همین رو زوجین جهت تجربه هر چه بیشتر و با کیفیت تر رضایت زناشویی، لازم است که همزمان به همه شاخص‌های مطرح شده توجه داشته باشند. با اینحال از آنجا که برخی از این شاخص‌ها همانند عوامل خانوادگی و محیطی ممکن است در اختیار کامل زوجین نباشد، طبق یافته‌های پژوهش حاضر و با توجه به نقش پررنگ تر عوامل زناشویی و فردی در ایجاد رضایت زناشویی، زوجین می‌توانند از طریق بهبود این شاخص نیز تا حد زیادی رضایت زناشویی خود را تامین کنند.

پژوهش حاضر نیز همانند تمامی پژوهش‌ها، توأم با محدودیت‌هایی بود. شاید مهم‌ترین این محدودیت‌های مربوط به دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی بین‌المللی بود که به دلیل مشکلات موجود در این زمینه، پژوهشگر تنها امکان دستیابی به پایگاه‌های ذکر شده در بخش روش آنهم به شکل غیرمستقیم را پیدا کرد و در نتیجه امکان استفاده از مقالات سایر پایگاه‌های اطلاعاتی فراهم نگردید.

به منظور ارتقای کیفیت پژوهش‌های بعدی پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های ثانویه ای همچون پژوهش حاضر، با تکیه بر سایر منابع اطلاعاتی همچون سایر مطالعات با جوامع آماری متفاوت و با تکیه بر الگوهای دیگر روش فراترکیب نیز انجام شود. همچنین به نظر می‌رسد انجام پژوهش‌های مشابه با تکیه بر مقالات نمایه شده در پایگاه‌های اطلاعاتی جامع تر، بتواند اطلاعات مفیدی در اختیار سایر پژوهشگران قرار دهد. همچنین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی به متغیرهایی همچون قومیت و عوامل اقتصادی و سایر متغیرهای جمعیت‌شناختی نیست در هنگام تحلیل داده‌ها توجه بیشتری گردد.

تشکر و سپاسگزاری

پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند که از تمامی پژوهشگرانی که امکان دسترسی پژوهشگر را به منابع موردنیاز جهت تجزیه و تحلیل تسهیل کردند، تشکر و قدردانی نمایند.

تعارض منافع

این مقاله برگرفته از رساله دکتری رشته مشاوره دانشگاه خوارزمی تهران است و در آن هیچ تعارض منافی وجود ندارد.

References

- Bench, S., & Day, T. (2010). The user experience of critical care discharge: a meta-synthesis of qualitative research. *International journal of nursing studies*, 47(4), 487-499.
- Berry, K., Roberts, N., Danquah, A., & Davies, L. (2014). An exploratory study of associations between adult attachment, health service utilisation and health service costs. *Psychosis*, 6(4), 355-358.
- Boiman-Meshita, M., & Littman-Ovadia, H. (2021). The marital version of three good things: A mixed-method study. *The Journal of Positive Psychology*, 16(3), 367-378.
- Boratav, H. B., Doğan, T. N., Söylemez, Y., & Saydam, S. Z. (2021). "More Alike than Different": a qualitative exploration of the relational experiences of multicultural couples in Turkey. *Sexual and Relationship Therapy*, 1-24.
- Bradbury, T. N., & Kamey, B. R. (2010). *Intimate relationships*. New York, NY: W. W. Norton
- Chehreh, H., Ozgoli, G., Abolmaali, K., & Nasiri, M. (2017). The relationship between personality traits and marital satisfaction based on five factors model of personality: A systematic review. *Scientific Journal of Kurdistan University of Medical Sciences*, 22(5), 121-132. [In Persian]
- Dyrenforth, P. S., Kashy, D. A., Donnellan, M. B., & Lucas, R. E. (2010). Predicting relationship and life satisfaction from personality in nationally representative samples from three countries: the relative importance of actor, partner, and similarity effects. *Journal of personality and social psychology*, 99(4), 690.
- Edalati, A., & Redzuan, M. R. (2010). Perception of women towards family values and their marital satisfaction. *Journal of American science*, 6(4), 132-137.
- Fahimdanesh, F., Noferesti, A., & Tavakol, K. (2020). Self-compassion and forgiveness: major predictors of marital satisfaction in young couples. *The American Journal of Family Therapy*, 48(3), 221-234.
- Fathi, E., Esmaily, M., Farahbakhsh, K., & Daneshpour, M. (2016). Iranian satisfied marriage model: a qualitative grounded theory study. *Journal of Research in Psychological Health*, 10(2), 10-26. [In Persian]
- Fathi, S., & Azadian, E. (2017). Investigating the effect of demographic factors on marital life satisfaction of 35-55-year-olds living in areas 3 and 20 of Tehran. *Quarterly Journal of the Social Cultural Council of Women and Family*, 19(75), 112-135. [In Persian]
- Fraser, R. N., Dalton, J. H., Burkhart, J. W., & Collins, J. T. (2021). Shared christian religious identity, religiousness, and marital satisfaction. *Journal of Pastoral Care & Counseling*, 75(2), 126-132.
- Gotman, J. (1999). Automatic detection of seizures and spikes. *Journal of Clinical Neurophysiology*, 16(2), 130-140.

Heidarnejad, K., Iranpour, R., & Hakim, M. (2018). Feasibility Study of the Relationship between Marital Satisfaction with Five Major Personality Traits (Case Study, Islamic Azad University of Bonab). *Women and Family Studies*, 11(42), 55-69. [In Persian]

Horrell, K. E., Elizabeth Lewis Hall, M., Anderson, T. L., & Lee, G. (2022). Gender Role Ideologies, Marital Satisfaction, and Eudaimonic Well-Being in Evangelical Women. *Journal of Psychology and Theology*, 50(3), 292-305.

Kalil, A., Ryan, R., & Chor, E. (2014). Time investments in children across family structures. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 654(1), 150-168.

Kaufman, A. (2011). Personality, partner similarity and couple satisfaction. *Do opposites attract or birds of a feather flock together*.

Konrath, S., Meier, B. P., & Bushman, B. J. (2018). Development and validation of the single item trait empathy scale (SITES). *Journal of research in personality*, 73, 111-122.

KÖRÜK, S., & KURT, A. A. (2019). The predictive role of early maladaptive schemas in the evaluation of pre-marital romantic relationships among university students. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 3(5), 73-83.

Masarik, A. S., & Conger, R. D. (2017). Stress and child development: A review of the Family Stress Model. *Current opinion in psychology*, 13, 85-90.

Moradi, M.; Karaminia, R.; Hatami, H. R., & Abolmaali Al-Husseini, Kh. (2018). Investigating the conformity of a conceptual model based on predicting marital satisfaction based on socio-economic factors and personality traits mediated by lifestyle in women in Tehran. *Cultural and Educational Quarterly of Women and Family*. 13th year. (43), 7 – 31. [In Persian]

Pirsaghi, F., Zahrakar, K., Kiamanesh, A., Mohsenzadeh, F., & Hasani, J. (2017). The Indices of effective marital relationship: A Qualitative Study. *J Appl Couns*, 7(1), 1-26.

Rajabi, G. (2018). Assessing The Model of The Relationship Between Family of Origin and Marital Satisfaction with Mediations of Marital Commitment and Marital Empathy in Nurses. *Nursing And Midwifery Journal*, 16(6), 432-444. [In Persian]

Rajaei, M. S., & Heidari, H. (2017). Relationship between internet addiction and marital satisfaction and disaffection in married students of Islamic Azad University, Khomeini Shahr Branch in 2015. *Community Health Journal*, 11(1), 69-77.

Saboonchi, F., Dokaneifard, F., & Behbodi, M. (2020). Structural model of marital satisfaction based on attachment styles and early maladaptive schemas with mediation of sensation seeking. *Quarterly of Applied Psychology*, 14(1), 119-138.

sadeghi E. (2018). Review on the relationship between the proportion of job and personality with marital satisfaction level of cultural Couples, who work in Zahedan Township. *Rooyesh*; 7 (8): 275-294. [In Persian]

Sandelowski, M., Barroso, J., & Voils, C. I. (2007). Using qualitative metasummary to synthesize qualitative and quantitative descriptive findings. *Research in nursing & health*, 30(1), 99-111.

Sanford, K. (2010). Perceived threat and perceived neglect: Couples' underlying concerns during conflict. *Psychological assessment*, 22(2), 288.

Seol, K. O., Baek, S., & Kim, J. (2021). Materialism, wives' relative earnings, and marital satisfaction among South Korean couples: Actor and partner effects. *Journal of Family Psychology*, 35(6), 780.

Sheikhi, M., Abooei, A., & Azizi, M. (2023). The Effectiveness of Jung's Self-Knowledge on the Adaptability and Marital Satisfaction of Mothers with Hearing-Impaired Children. *Auditory and Vestibular Research*, 32(3):233-9

Tehrani, A., Heydari, H., & Jafari, A. (2013). Effectiveness of a Lazarus multifaceted approach in raising of marital adjustment. *Journal of Behavioral Sciences*, 5(16), 83-98. [In Persian]

Teirani Najaran, F (2018). Studying Effective variables in increasing Marital Satisfaction. *Rooyesh*; 7(6) :89-100. [In Persian]

COPYRIGHTS

©2023 by the authors. Licensee Family Psychology Association of Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>)

